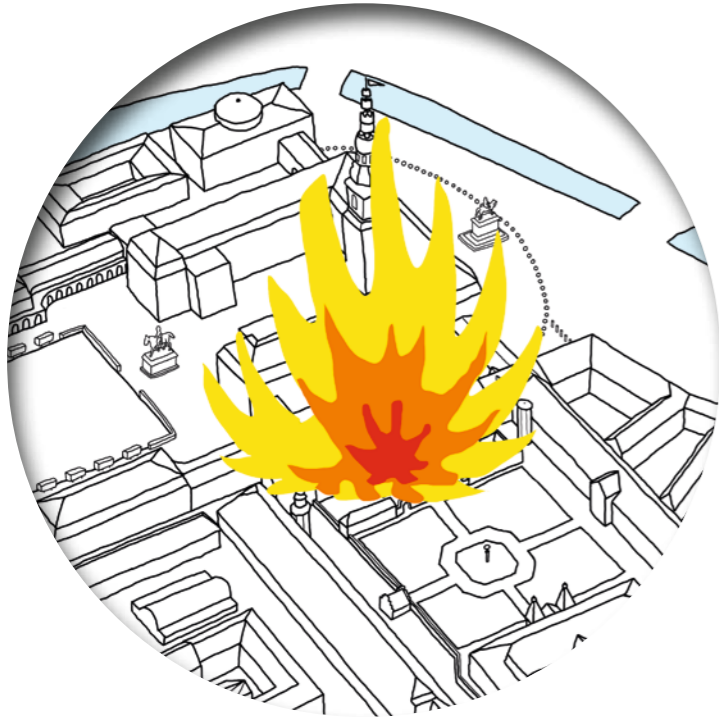

Ild og brand

“Jeg vil forsøge at skrive saa rolig som muligt. Men naar jeg løfter Øinene, ser jeg en ustanselig Ildregn af Gnister falde tæt udenfor Vinduerne, og de bestandige Knald fra det brændende Slot naar mine Øren som Knald af en Tirailleurild. Man skriver med rystende Haand og sydende Hoved. [...] Man raabte ‘Kristiansborg’. Jeg hørte, mens jeg løb, da Flammerne rødt steg op over en Sidegade, et langt Kvindeskrig. Det var en ung Pige, som faldt forlænds om paa Jorden. Saa saa jeg paa Høibro Flammerne staa ud af

Slottets Tag. Her oppe fra Vinduerne saa man Tunger slikke hele Rygningen. Jeg gik ned og trængte mig atter gennem Mængden, den var taus og nedslaaet. Ingen talte med hinanden. Kvinderne græd og jamrede. Ildregnen var saa hæftig, som om den udkastedes fra et Krater; ført af Stormen, der tog til, faldt Funkerne som en Sne af Ild over Thorvaldsens Musæum, over Kirken, her over Huset og i Kanalen. Jeg kom ind gennem St. Jørgens Port. Forvirringen var ubeskrivelig. Man hørte uafbrudt Raab

*Christiansborg brand 1884,
København museum.*

Christiansborg brand, radering af John Lübschitz, 1885.

Statens Museum for Kunst.

om Vand, Skrig om at redde Malerisamlingen. Det var en fuldstændig Raadløshed. Sprøiterne arbejdede stærkt, saa snart der skaffedes Vand, men der var intet. Ildregnen faldt saa tæt over Slotsgaarden, at Funkerne hængte i Ens Klæder.”

Sådan skrev forfatteren og kendisen Herman Bang i sin banebrydende impressionistiske reportage om Christiansborg Slots brand i Nationaltidende, 4. oktober 1884. Bangs reportage var ikke den eneste, men den var det, der mest var netop sprogligt og følelsesladet levende reportage. Et gennembrud for den moderne journalistik og ikke mærke-

ligt er den blevet en berømt klassiker, der stadig bruges i gymnasiet og andre steder.

Branden i 1884, da det andet Christiansborg brændte ned, er måske den i eftertiden mest kendte brand af dem, der har været i tidens løb på Slotsholmen. Det skyldes selvfølgelig branden i sig selv, der har været en gruppvækkende og chokerende oplevelse. Men det skyldes ikke mindst, at medieoffentligheden var i voldsom vækst i de år, både fagligt og teknologisk. Der kunne tages fotos og der kunne skrives på stedet – det var den moderne levende reportages fødsel.

Samtidig var det stadig i en tid, hvor store offentlige hændelser som en slotsbrand fremkaldte forskellige kunstneriske udtryk. Der blev skrevet lejlighedsdigte, bl.a. af to af tidens store digtere, Vilhelm Bergsøe og Viggo Stuckenberg. Der blev lavet træsnit, tegninger og malerier.

Og også tidens bredere og mere folkelige genrer var i spil. Som det var tilfældet på Frederik 7 og Grevinde Danners tid tre årtier tidligere, blev der lynhurtigt skrevet skillingeviser – den tids sociale medie – som spredtes blandt folk på gaden og i værtshusene. Folkemindeforskeren Iørn Pio beretter i sit lille studie, *Skillingeviserne om Christiansborg Slots brand 1884* (1959), at viserne blev skrevet nærmest mens slottet brændte og allerede dagen efter solgte én af de 8 skillin-

geveiseproducenter – den tids influencer – Jul. Strandberg alene på den dag omkring 13.000 skillingeviser fra sin lille butik.

Skillingeviserne kan med rette betragtes som den tids folkelige eller folkloristiske hovedgenre. Men der er ingen tvivl om, at de også – som vores tids sociale medier – åbner for sladder, rygtedannelse og spekulation, uanset om det angår personer, som det skete for især Grevinde Danner i 1850'erne, eller hændelser som en storbrand. "I Nervøsitet og Ildebrand kan der ogsaa gøres fortrinlige Forretninger", kunne man efterfølgende læse i Højskolebladet *Tidens Strøm* om skillingeviserne og slotsbranden. "Og i København er der Folk nok, der stadig længes efter noget at spekulere i".

Spekuleret i, hvad der skulle ske nu da slottet var brændt ned, blev der. Et af de mest drastiske forslag kom fra en af tidens store arkitekter, den internationalt anerkendte Theophilus Hansen. Han foreslog at bygge et enormt slotskompleks ud mod havnefronten, der hvor Det kgl. Bibliotek ligger i dag. Med to særlige sammenhængende, men adskilte bygninger: ét til Rigsdagen og ét til de kongelige repræsentationslokaler.

Var forslaget blevet realiseret, ville det have medført at de dengang allerede historiske bygninger omkring krigshavnen, den senere bibliotekshave – dvs. Tøjhuset, Proviantgården og Rigsarkivets nu forhenværende hovedbygning – skulle jævnes med jorden. Var det sket, havde vi heller ikke haft Det Kgl. Biblioteks nu gamle hovedbygning eller den nye, Den Sorte Diamant, endsige Rigsarkivets hovedbygning, hvorom der nu lægges helt nye planer (se mere i kapitlet "Rigsdagsgården – drømme om demokrati?").

Branden i 1884 var jo ikke den første på Slotsholmen og da slet ikke inden for voldene i København. Men netop fordi Slotsholmen er en ø, så har man undsluppet at blive en del af de brande, der hærgede store dele af København inden for voldene i 1728 og 1795 – for ikke at forglemme de store brande, der fulgte i kølvandet på Englands bombardement

i 1807 og Englands overraskelsesangreb med bombefly under 2. verdenskrig i januar 1943, der sigtede på at ramme de tyske besættelsesposter.

Et af flere hovedmål var B&Ws motorfabrik, som lå på Christianshavn lige over for Slotsholmen, på den anden side af Københavns kanal. Det gik dog også ud over bl.a. Sukkerfabrikken – Danisco – lige ved siden af motorfabrikken.

At det andet Christiansborg Slot brændte som det gjorde i 1884, var en chokerende og overrumplende hændelse. Ikke bare pga. brandens katastrofale udvikling og omfang i sig selv, men fordi den fulgte kun 90 år efter, at det første Christiansborg Slot brændte ned i 1794. Og desto mere fordi, man faktisk havde søgt at tage ved lære af branden i 1794. Man havde indbygget brandmure og jerndøre og installeret slukningsmateriel og brandvagter overalt. Men tilbage stod, at slottets bygningsmasse ikke desto mindre var fyldt med hulrum rundt omkring, og fik ilden først adgang til dem, kunne den brede sig uhindret gennem dem.

Christiansborgs brand 1794.

Og det var hvad der skete. En kakkellovn nær den store rigsdagssal blev overophedet og slog ild af sig og derfra gik det stærkt. Men så alligevel ikke. Bl.a. pga. de nye sikkerhedsforanstaltninger blev ilden så tilpas forsinket i sin ud-

Ruinerne efter det andet Christiansborg.

vikling, at ikke bare store dele af ydermurene blev reddet, men også især at store dele af slottets inventar og indbo blev reddet. Det gjaldt ikke mindst kongens bibliotek, malerier og forskellige arkivalier fra kongens kunstkammer mv. – og det er en historie for sig, som man læser mere om i kapitlet "Rigsdagsgården – fra Rigsarkiv til Demokrati-center".

Kongefamilien led i øvrigt ikke under følgerne af branden. De var flyttet til Amalienborg efter det første Christiansborg Slots brand i 1794 og det havde vist sig, at de ikke ønskede at vende tilbage til Christiansborg. Men den politiske dagligdag gjorde selvfølgelig. Rigsdagen og Højesteret måtte finde andre steder i byen i de næste par årtier indtil det tredje Christiansborg Slot stod fuldt færdigt i 1928.

Der har siden været andre om end mindre brande på Slotsholmen.

I oktober 1960 udbrod der brand i det gamle Kongens Bryghus, der lå i kanten af Slotsholmen, lige ovre på den anden side af Frederiksholms Kanal, ved Bryghusgade og ned mod Københavns Kanal. Bygningen brændte så meget ned, at resten blev jævnet med jorden. Det gav nye muligheder. I 2017 blev området, hvor Kongens Bryghus og Bryghusgade lå, erstattet af Bryghuspladsen og den nye, spektakulære bygning BLOX og Dansk Arkitekturcenter.

Lige på den anden side af Frederiksholms kanal, inde på Slotsholmen, ligger så Christian 4's bryghus, i kanten af Søren Kierkegaards Plads og ved siden af Krigsmuseet (det tidligere Tøjhusmuseum). Bygningen var oprindeligt tænkt som en bastion og som en del af Københavns militære befæstning. Da Christian 4 nærmest samtidig anlagde Christians volde som nyt befæstnings- og forsvarsanlæg, indrettedes bygningen i stedet som bryghus og som sådan fungerede det indtil 1767, hvor det brændte. Bygningen genopførtes og fungerede efterfølgende som magasin for

færdigbrygget øl og meget andet. Men langsomt ophører bygningens brug og funktion – indtil 2013 hvor staten indretter bygningen som Kongernes Lapidarium. Op mod 400 skulpturer af sten, gips og gipsafstøbninger, alle fra 1500-1700-tallet, der tidligere stod rundt om i landets kongelige parker, haver og slotte og siden blev gemt væk i depoter under ikke altid ideelle opbevaringsforhold, står nu samlet under sikre forhold og kan besøges dagligt.

De seneste to brande på Slotsholmen faldt uafhængigt af hinanden begge i 1992 – nemlig hhv. i Proviantgården inde i Bibliotekshaven og i Christiansborg Slotskirke.

Det var det forår, hvor Golfkrigen var overstået, hvor krigen i Jugoslavien var brudt ud og bl.a. havde den konsekvens, at Danmark fik plads ved EM i fodbold, og sendte chokbølger ud i Europa ved at vinde – ligesom danskerne gjorde i samme juni måned, hvor den skelsættende folkeafstemning om Maastricht-traktaten betød, at et flertal stemte imod (udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen: "If you can't join them, beat them").

Det var på flere måder den maj-juni, der var den varmeste i Danmark siden 1874.

Proviantgården er en del af Christian 4's store bygningskompleks, opført omkring den krigshavn, som blev anlagt i begyndelsen af 1600-tallet, og som i dag er Bibliotekshaven. Branden i 1992 var den tredje i historiens gang og skyldtes det, alle frygter ved istandsættelse og restaurering af historiske bygninger: Sløseri eller uopmærksomhed i forbindelse med håndværkeres arbejde. En pose med slibestøv fra et oliebehandlet trægulv selvantændte.

Det igangsatte branden, men at den udviklede sig så voldsomt som den gjorde, det tog brandvæsenet to et halvt døgn at slukke den, skyldtes et andet forhold, alle frygter ved istandsættelse og restaurering af historiske bygninger: I forbindelse med en nylig gennemført udskiftning af tagkonstruktionen var de lodrette brandmure, der skulle dele taget op i flere brandceller, ikke blevet ført helt op til tagstenene. Der var altså frit slaw for ilden til at søge den vej – præcis som ved branden på Christiansborg Slot i 1884. Konsekvenserne var store: Et er at udbedring af skaderne

løb op i et to-trecifret millionbeløb. Noget andet er den begrænsning, skaderne medførte i bygningens brugsværdi. Men det tredje og vigtigste ift. den bygningshistoriske kulturarv, Danmark prioriterer så højt, var de uafvindelige tab af dele af en historisk bygning.

Skaden på den bygningshistoriske kulturarv var endnu større ved branden i Christiansborg Slotskirke. Den oprindelige slotskirke gik til, da det første Christiansborg Slot brændte i 1794. Den nuværende slotskirke blev bygget op sammen med det andet Christiansborg Slot og indviet i 1826. Men da det andet Christiansborg Slot så brændte i 1884, undslap slotskirken ilden. Med andre ord: Den nuværende Slotskirke er den eneste tilbageværende bygningsdel af det andet og enestående klassicistiske Christiansborg Slot.

Branden i slotskirken brød ud i pinsen, juni måned 1992. Fire måneder efter branden i Proviantgården, og to måneder efter en tredje lige så voldsom brand i Odd Fellow Palæet. Igen var det i taget branden tog fat, men denne gang skulle årsagen findes uden for bygningen.

Siden 1982 havde det store pinsekarneval været en årlig tilbagevendende begivenhed i København, fra starten med temaet "Gaden er scenen og du er gøgleren". Hovedeventen i karnevallet var det store sambaoptog gennem Københavns gader med musik, fyrværkeri mm.

På samme tid var en del af slotskirkens store tagkuppel under renovering og dækket af presenninger. Ifølge øjenvidner skulle nødblusraketter være affyret fra en mindre båd, der lå i Slotsholmenskanalen mellem slotskirken og Gammel Strand, og herefter ramt ned på presenningerne. Helt opklaret blev sagen dog aldrig. Men branden tog fart kort tid herefter, med et voldsomt og dramatisk højdepunkt, da den 24 diameter store tagkuppel pludselig styrtede ned i kirkerummet, hvor branden bredte sig i ét nu. Også her var slukningsarbejdet meget omfattende. Ikke bare pga. omfanget, men også fordi branden bredte sig ukontrolleret i flere mere eller mindre ukendte – og ikke brandmæssigt adskilte – hulrum, ikke mindst hulrummet mellem tagkuplens kobbertag og den indvendige loftkuppel.

Brand i Christiansborg Slotskirke (cirklen) og i Proviantgården, begge i 1992.

Fotos: Hovedstadens Beredskab, Brandmuseet.

Følgerne var katastrofale. Hele interiøret og den sjældne tagkuppel var ødelagt. Og hvad værre var, fandtes der ingen byggetegninger over tagkonstruktionen, så som det første måtte en omfattende bygningsarkæologisk udredning udføres alene ud fra de forkullede rester af kuplen, der

lå tilbage efter branden. Det lykkedes og efter et unikt og kostbart rekonstruktions- og restaureringsarbejde kunne slotskirken genindvies i 1997 i forbindelse med Dronning Margrethes 25 års regentjubilæum.

Branden i slotskirken blev – undskyld udtrykket – dråben, der fik bægeret til at flyde over. De tre på flere måder nærtstående brande gjorde det på hver deres måde åbenlyst, hvor store skaderne kan blive, hvis blot elementære sikringsforanstaltninger ikke overholdes – og hvor dyrt det bliver at udbedre dem igen.

Men bagom de konkrete forhold frembragte de tre brande en mere overordnet offentlig opmærksomhed på, hvordan vi som samfund sikrer eller ønsker at sikre vores bygningshistoriske kulturarv og -værdier. Og sammenhængende dermed hvilken holdning, vi som samfund ønsker at have til retablering og restaurering af disse værdier, hvis først skaden er sket. Og selvfølgelig hvor mange ressourcer, man ønsker at prioritere til det.

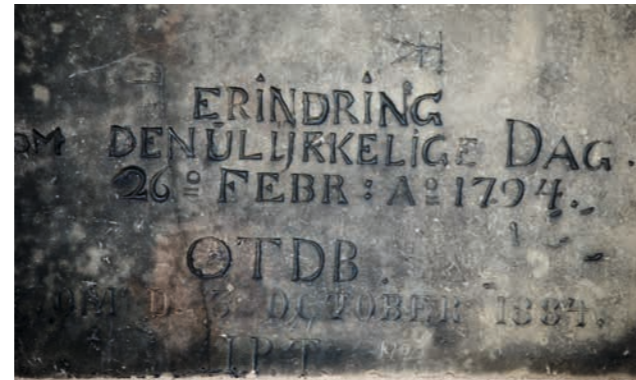
Brandsikkerheden har været et vigtigt opmærksomhedspunkt i alle de arbejder, der siden 1992 har været rundt omkring i Slotsholmens gamle bygninger.

Det gælder ikke mindst Hofteatret, som er en af de ældste og stadig eksisterende bygningsdele fra det første Christiansborg Slot fra 1730'erne. Det har især været et presserende tema i Hofteatrets historie i hvert fald lige siden 1881 og til dags dato. Hvorfor og hvordan det?

Hofteatrets er som hele Slotsholmens historie mærket af ild og brand. Ikke at der nogensinde rigtigt har været brand i Hofteatret. Det har dog været tæt på – men sporene efter de gange, hvor det har været tilfældet, er godt skjulte. Da det første Christiansborg Slotsanlæg brændte i 1794, gik de to bygningsfløje rundt om ridebaneanlægget som nævnt fri af flammerne – Ridehuset på siden ind mod byen, De Kongelige Stalde og Hofteatret ud mod Københavns kanal. På Hofteatrets balkon findes muret ind i bygningen en mindeplade, der omtaler 'den ulykkelige begivenhed'. Da det andet Christiansborg så brændte i 1884, undgik sidefløjene som nævnt også flammerne. Men da var Hofteatret allerede lukket tre år tidligere i 1881 – pga. brandfare. Hvorfor det?

Hofteatret åbnede i 1767 og er kort sagt en stor trækasse bygget i et eksisterende bygningsinteriør, som oprinde-

ligt indeholdt kongens rustkammer. Hofteatrets sal blev ombygget i 1842, men stadig var alt væsentligt interiør træ. Træ er et af de mest brandfarlige, men også bæredygtige materialer, der findes. Således var træteatret efterhånden godt brugt og slidt i forlængelse af, at huset havde været et aktivt teater og kulturhus i mere end 100 år – og under især Christian 7 i 1760-70'erne, Christian 8 i 1840'erne og Frederik 7 og Grevinde Danner i 1850'erne.

Der opstod heldigvis aldrig brand i Hofteatret. Men der er vidnesbyrd tilbage fra 1850'erne om, at man udmærket var klar over hvor kritisk brandsikringen og hvor stor brandfaren var i Hofteatret.

Sideløbende med udviklingen i Hofteatret havde der op gennem 1800-tallet været en række brande rundt om i andre af Europas større teatre. Brandene var som oftest forårsaget af brug af olielamper, stearinlys eller gasflammer. Når man havde mistet kontrollen med flammerne, spredte ilden sig hurtigt i de bygninger, der for det meste bestod af træ og var udsmykket med tekstiler, lærred og papmaché – og havde utilstrækkelige flugtveje.

I 1809 reducerede en brand Drury Lane Theatre i London til lidt mere end en mur, på trods af teatrets jerntæppe og store vandtanke, og i 1856 brændte Covent Garden ned til grunden. Hof- og Nationalteatret i München nedbrændte i 1823. Opéra Comique i Paris brændte i 1887, samme år

Som sagt, Traditionen vilde i høj Grad tale for paa ny at lade den tomme Scene blive befolket af levende Mennesker; men jeg tror ikke, det ret vel lader sig gøre. Umuligt er det selvfølgelig ikke – om end med store Bekostninger – at indrette et brugeligt Teater her; jeg husker, at Teaterchefen en Gang var oppe og se paa Lokalerne med dette for Øie. Men jeg erindrer ogsaa, at Branddirektøren meget bestemt modsatte sig Tanken.

Og det kan jeg ikke fortænke ham i. Hofteatret er nemlig ganske overordentlig brandfarligt. Alle Skillerum er af Træ, beklædt med Lærred, og selv om dette naturligvis blev forandret ved en Ombygning, saa vilde det i hvert Fald blive meget vanskeligt at skaffe de nødvendige Adgangsveje. Man maa nemlig erindre, at der her er Tale om en Slotsfløj med en bestemt høit skattet Arkitektur. Her kan man ikke klistre Trapper uden paa Bygningen, saa lidt som det gaar an at hæve Taget. Dette sidste er for øvrigt en væsentlig Hindring for Tilvejebringelsen af et nogenlunde tidssvarende moderne Teater. Scenen er alt for urimelig lav, saa at Tæpperne maa rulles op ligesom Rullegardiner, og Tilskuerpladsen, der kan rumme 600 Personer, er ligeledes temmelig lavloftet.

Det kan maaske interessere Dem at høre, sluttede Direktøren, at naar der ikke længer findes Spor af Dekorationer paa Teatret, saa skyldes det den Omstændighed, at det straks efter, at man havde ophørt at spille Komædie paa Teatret, blev opdaget, at det meste af Inventariet tilhørte Grevinde Danner. Der blev da givet Ordre til, at alt skulde være ude af Teatret inden 24 Timer, og det blev saa købt af den daværende Ejer af Vesterbros Teater, der fik det næsten gratis.

Skuespilleren og teaterdirektøren August Rasmussen (1838-1922)

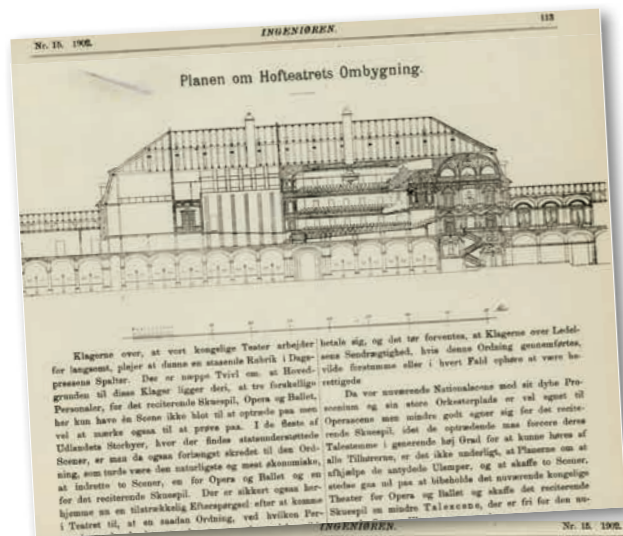
som Estates Theater i Ljubljana brændte. Men det der blev hovedet på sømmet var, at Ring Theater i Wien nedbrændte i 1881 og omkring 500 tilskuere omkom.

Det fik følger overalt i Europa og for Hofteatret. I kølvandet på den katastrofale brand i Wien blev der stillet så store krav til brandsikringsforhold og flugtveje i de allerede mere end 100 år gamle træinteriører, at Hofteatret blev lukket. Herefter fungerede det overvejende som pulterkammer for De Kongelige Stalde, statens inventarforvaltning og ministerierne.

I december 1913 var det dog lige ved at gå galt, fortæller en avisnotits: "Brandvæsenet mødte i Gaar Morges med stor Udrykning ved det gamle Hofteater, hvor der var sket en Kortslutning, som havde forårsaget Antændelse af noget Træværk. Den ubetydelige Ildløs blev hurtigt slukket, men Sprøjternes og Stigvognenes Tilsynkomst foran Hofteatret vakte, som man kan tænke sig, stor Opsigt i det omliggende Kvarter."

Hofteatret var lukket ned indtil 1922. I lukkeperioden blev forskellige scenarier for Hofteatrets mulige fremtid overvejet. Alle måtte tage udgangspunkt i, at Hofteatret var en stor potentiel brandfælde. Et af de mest radikale forslag blev fremsat i fagbladet Ingeniøren nr. 15 1902. Forslaget udredte alle de brandmæssige udfordringer, der gemte sig i interiøret og beskrev, hvad der som minimum skulle til for at brandsikre rummene med brandmure, jerntæpper mm. Forslaget ville koste 600.000 1902-kr., svarende til ca. 48 millioner nutidskroner. Det blev aldrig realiseret.

I stedet fik Teatermuseet lov til at flytte ind i Hofteatret i 1922, efter i ti år at have haft til huse i et lille hus i Bibliotekshaven ved Proviantgården. Betingelsen var stadig, at Hofteatret ikke måtte bruges som teaterrum med publikum. Det og andre forhold gjorde, at de gamle interiører og funktionen som teaterrum blev underlagt andre hensyn og fortællinger. Ikke bare scenens, men alle husets paneler, vægge og rum – store som små – blev inddraget til ophængninger og udstillinger af Teatermuseets enorme samling af genstande og materialer. Samtidig blev de

Klagersen over, at vort kongelige Teater arbejder betalt sig, og det tør forestaa, at Klagersen over Lehel-fer længe, pjaer at dans en staaende Rekliv i Dage-pressen Spalte. Der er ogsaa Tvivl om, at Hoved-pressen til disse Klager ligger deri, at tre forskellige Personaler, for det reviderende Skuespil, Opera og Ballet, har kun have en Scene ikke blot til at opføre sig for det reviderende, men ogsaa til at prøve sig i de Besta af Udvalgte Stuebyer, hvor der findes staaende reviderende Skuespil, der er maade ogsaa til at opføre sig for det reviderende, men ogsaa til at prøve sig i de Besta af Udvalgte Stuebyer, hvor der findes staaende reviderende Skuespil, der er maade ogsaa til at opføre sig for det reviderende, men ogsaa til at prøve sig i de Besta af Udvalgte Stuebyer, hvor der findes staaende reviderende Skuespil, der er maade...

designet som teater- og personhistoriske 'mindestuer' og lignende. Det gjorde ikke magien mindre – den blev blot en helt anden end Hofteatret som Hofteater og scene. Fra og med 1980'erne skete der imidlertid forskellige adhoc-forbedringer mht. brandsikkerhed. Senest blev et omfattende sprinkleranlæg installeret i 1992 som en direkte følge af de tre brande i Christiansborg Slotskirke, Proviantgården og Odd Fellow Palæet.

Sprinkleranlægget har været aktivt én gang. Uheldigvis ved en fejl, hvor vandet udløstes uden grund og medførte omfattende skade på scenens loft og bagscenens vægge – og det lukkede Hofteatret for en periode.

Hofteatrets forskellige el- og lysinstallationer mv. er blevet fornyet og suppleret flere gange gennem de seneste årtier. Og scenerummet blev for alvor forandret og genoptaget som scene i 2009, da det fik tilført skånegulv og en ny forscene i den gamle orkestergrav. Siden da er scenen med de nødvendige ad hoc-godkendelser af sikkerhedsforhol-

dene blevet brugt til en række meget forskellige sceneaktiviteter – bl.a. forestillinger, koncerter, direkte tv-transmissioner som DR's *Det Nye Talkshow* med Anders Lund Madsen, optagelser af TV 2's *Stormester* og scener med Holbergs *Jeppe på Bjerget* i Holbergs teater anno 1722 til DR's store produktion, *Historien om Danmark*.

Det har revitaliseret brugen af og livet i Hofteatret og i Teatermuseet år for år de sidste to årtier. Men det har samtidig tydeliggjort en anden side af medaljen:

For at imødekomme moderne brugsbehov mht. teknik og faciliteter, blev Hofteatret ad flere omgange tilføjet forskelligt teknisk udstyr, el- og lysinstallationer, inventarer mm. Men det skete desværre, hvad der ikke var ualmindeligt i mange år, på bekostning af fredningsbestemmelser og bevaringsværdier endside til de besøgendes oplevelse af de historiske interiører og Hofteatrets historie.

Hvad værre er: Tilføjjelsen af el- og lysinstallationer var isoleret set i sin tid det nyeste og mest moderne inventar i Hofteatret, men snart blev de tilsvarende hurtigt forældet i en grad, så det ville være ulovligt, hvis det blev gjort i dag, og således at de med tiden fremstod som decideret brandfarlige – ikke mindst i den direkte kontakt med de gamle historiske træinteriører. Noget radikalt måtte gøres.

I 2020 påbegyndtes således en grundigt planlagt, altomfattende og nænsom istandsættelse, renovering og restaurering af Hofteatret. Hvad projektet er gået ud på kan man erfare ved at besøge det genåbnede Hofteater og ved at læse i bogen om det og Hofteatrets historie: *Hofteatret – før, nu og i fremtiden* (2024). Det der er vigtigt i denne sammenhæng er dette:

Nu om dage er man mere end nogensinde opmærksom på, at brandsikring ikke bare er brandsikring, ligesom fredningskrav ikke bare er fredningskrav og moderne brugsfunktioner ikke bare er brugsfunktioner. Fredningskrav skal spejles i og afbalanceres med sikringsforhold, som igen skal spejles i og afbalanceres med moderne brugsfunktioner og -behov. En vanskelig, men vigtig øvelse for en moderne kulturinstitution i en historisk bygning.

Mange tror, vi kan komme fremad ved at fjerne sporene af det gamle, men jeg tror det er lige omvendt. Vi skal udvikle for at bevare, og vi skal bevare for at udvikle.

Arkitekt MAA Erik Brandt Dam

I Hofteatrets tilfælde har det bl.a. betydet, at alle installationer er udskiftet. Hvad der ofte var blevet påsat udenpå de historiske interiører, fx nye ledninger og sprinkleranlæg, vil i fremtiden være skjulte bag interiørene. Det har samtidig den gevinst, at de historiske interiører træder frem i egen ret igen, som det ikke er set siden 1800-tallet.

Og som den første institution på Slotsholmen, og formentlig den første kulturinstitution i Danmark overhovedet, vil Hofteatret i fremtiden være brandsikret efter alle kunstens regler med et såkaldt inergen-anlæg. Et sådant anlæg er skjult i væggene og kun synligt gennem få og diskret placerede dysser. Anlægget sporer selv ulmende brande tidligt, det spreder ikke vand og har derfor ikke følgevirkninger på interiører, inventarer og genstande og det når ud i alle afkroge og hulrum. Og ikke mindst vigtigst: Inergen er baseret på naturlige luftarter og som sådan ufarligt for mennesker.

Så brandsikret har Hofteatret aldrig været før i dets mere end et kvart årtusinde levetid. Vi må alligevel håbe, at det aldrig bliver aktuelt at aktivere anlægget.